

SLANKŲ POPULIACIJOS GAUSA IR SUMEDŽIOJIMAS

Mantas JUCIUS, Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Miškų ir ekologijos fakultetas,
el. paštas: juciusmantas23@gmail.com

Santrauka

Slanka (*Scolopax rusticola*) yra migruojantis tilvikinių (Scolopacidea) šeimos paukštis, plačiai paplitęs visoje Eurazijoje. Lietuvoje slanka yra vienas iš medžiojamųjų paukščių, tačiau šių paukščių populiacijos dinamika ir jai įtaką darančius ekologinius veiksnius Lietuvoje detalai dar nebuvo tyrinėti. Tyrimo tikslas – įvertinti slankų populiacijos dydžio pokyčius ir sumedžiojimo įtaką Tulkiragės mokomosios medžioklės ploto vienetui (MMPV) ir Kintų – Svencelės profesionalios medžioklės ploto vienetui (PMPV). 2023–2024 m. laikotarpiu gegužės–birželio mėnesiais apskaitos vietose (Tulkiragės MMPV – 20, Kintų–Svencelės PMPV – 30 vietų) taškinės paukščių apskaitos metodu buvo skaičiuojami slankų individai. Sumedžiojamųjų slankų duomenys gauti iš medžiojamųjų gyvūnų išteklų panaudojimo ataskaitos. Atlikti tyrimai parodė, kad slankų populiacija Tulkiragės MMPV vietovėje per pastaruosius dvejus metus nesumažėjo ir išliko tokia pati. Tuo tarpu Kintų–Svencelės PMPV vietovėje slankų populiacija padidėjo 11 proc. Analizuojant sumedžiojimo duomenis nustatyta, kad slankų medžioklė nėra intensyvi ir nėra grėsmės jų populiacijai. Slankų aktyvumas kinta priklausomai nuo paros laiko – mažiausias aktyvumas fiksuotas ryte, o didžiausias – vakare nuo 18:00 iki 21:00 val. Nustatyta, kad daugiausia slankų gyvena drėgnuose biotopuose – daugiausia jų aptikta Lcl, Pbn, Pcn, Pdn augavietėse. Tyrimo metu pastebėta, kad slankų koncentracija buvo didesnė kirtavietėse ir miško plotuose, kurie buvo arčiau palaukių ar derlingesnių pievų.

Reikšminiai žodžiai: slanka, *Scolopax rusticola*, slankų populiacijos gausa, slankų medžioklė, slankų pasiskirstymas pagal biotopą.

Įvadas

Slanka (*Scolopax rusticola*) yra vidutinio dydžio paukštis, kurio kūno ilgis siekia 33–38 cm, svoris 210–460 g, (Miške.lt, 2013), o sparnų mostas 55–65 cm (žr. 1 pav.). Šie paukščiai yra puikiai prisitaikę prie miško gyvenamosios aplinkos dėl savo maskuojančių plunksnų ir naktinio aktyvumo. Slankos daugiausia minta sliekais, vabzdžiais ir kitais smulkiais bestuburiais, kuriuos aptinka drėgnoje miško paklotėje ilgu ir jautriu snapu (Barauskas ir kt., 2023, Hiron ir al., 1987). Gyvena miškuose. Labiausiai mėgsta drėgnus lapuočių ir mišrius miškus. Sausų pušynų vengia, bet ir juose randa drėgnų, juodaksniais apaugusių pažemėjimų, upelių slėnių, kur ir apsigyvena (Mktauras.lt, 2025).

1 pav. Slanka (*Scolopax rusticola*)

Dauguma slankų yra migruojančios – rudenį jos skrenda į Pietų Europą ir Šiaurės Afriką, o pavasarį grįžta į perimvietes. Tuoktuvių metu patinai atlieka vadinamuosius „traukimus“ – tuoktuvinius skrydžius, kai skrenda zigzagu virš miško ir skleidžia būdingus garsus, siekdami privilioti pateles (Jusys ir kt., 2012).

Lietuvoje medžioklės sezonas trunka nuo rugsėjo 1 d. iki gruodžio 1 d., tačiau pavasarinė medžioklė yra uždrausta, siekiant apsaugoti perinčią populiaciją. Nepaisant reguliavimo, intensyvi medžioklė gali turėti poveikį vietinėms populiacijoms, ypač jeigu nėra vykdoma reguliari apskaita (Karalius ir kt., 2012).

Tyrimo tikslas – įvertinti slankų populiacijos dydžio pokyčius ir sumedžiojimo įtaką Tulkiragės MMPV ir Kintų–Svencelės PMPV.

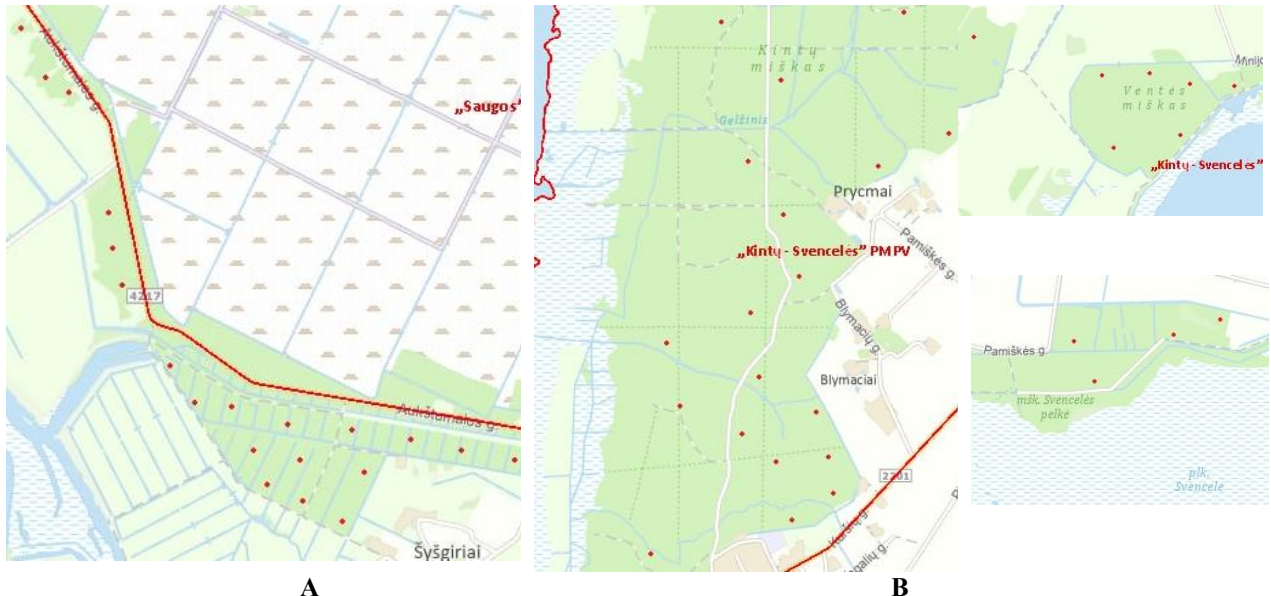
Iškeltam tikslui pasiekti sprendžiami šie **uždaviniai**:

1. Nustatyti slankų vietinių populiacijų gausą skirtinguose medžioklės plotuose.
2. Ištirti slankų sumedžiojimo duomenis ir jų pokyčius per trejus metus.
3. Nustatyti slankų aktyvumo ciklus ir pasiskirstymą skirtinguose biotopuose.

Tyrimo objektai ir metodai

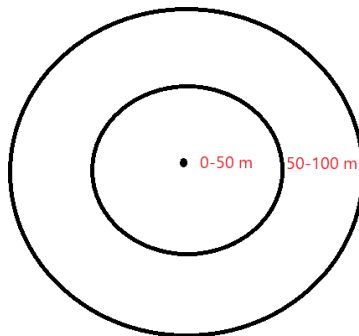
Tyrimas atliktas 2023–2024 m. dviejuose skirtingo naudojimo režimo medžioklės ploto vienetuose:

- Tulkiaragės mokslo ir mokymo MMPV (4915,7 ha) – edukacinis medžioklės plotas, kuriame vyksta mokytojų stebėjimai ir reguliuojama medžioklė. Šiame medžioklės plote pasirinkta 20 slankų apskaitos vietų (žr. 2A pav.)
- Kintų–Svencelės PMPV – profesionaliosios medžioklės plotas (8546,2 ha), kuriame medžiojami įvairūs paukščiai ir žvėrys. Šiame medžioklės plote pasirinkta 30 slankų apskaitos vietų (žr. 2B pav.)

2 pav. Tulkiaragės MMPV (A) ir Kintų–Svencelės PMPV (B) slankų apskaitos vietos (pažymėtos raudonais taškais)

Gegužės–birželio mėnesiais, kai vyksta perėjimas ir slankos yra aktyviausios iš anksto parinktose apskaitos vietose taškinės paukščių apskaitos metodu buvo skaičiuojami slankų individai. Tarp apskaitos vietų buvo užtikrintas ne mažesnis kaip 400 m atstumas. Skaičiavimai apskaitos vietose kiekvienais metais pakartoti 2 kartus (iš viso kiekvienoje vietoje skaičiuota 4 kartus). Kiekvienoje apskaitos vietoje kaskart praleista po 20 min., suskaičiuojant visus matomus slankų individus. Siekiant sumažinti to paties paukščio įtraukimo į apskaitą tikimybę ir tiksliai atpažinti tiriamą rūšį, buvo naudojamas paukščių apskaitos metodas, kai atsistojama apskaitos vietos centre ir paukščiai skaičiuojami trimis skirtingais atstumų intervalais. Kaip atskiri individai buvo skaičiuojami paukščiai, esantys 0–50 m, 50–100 ir >100 m atstumu (žr. 3 pav.).

3 pav. Paukščių apskaitai naudota atstumo intervalų schema (Šaltinis: Aplinkos ministerija, 2025).

Slankų apskaitos atlikimui naudoti žiūronai „Delta Force“, termovizorius „InfiRay AFFO AL19“, apskaitos lentelė pastebėtų individų žymėjimui.

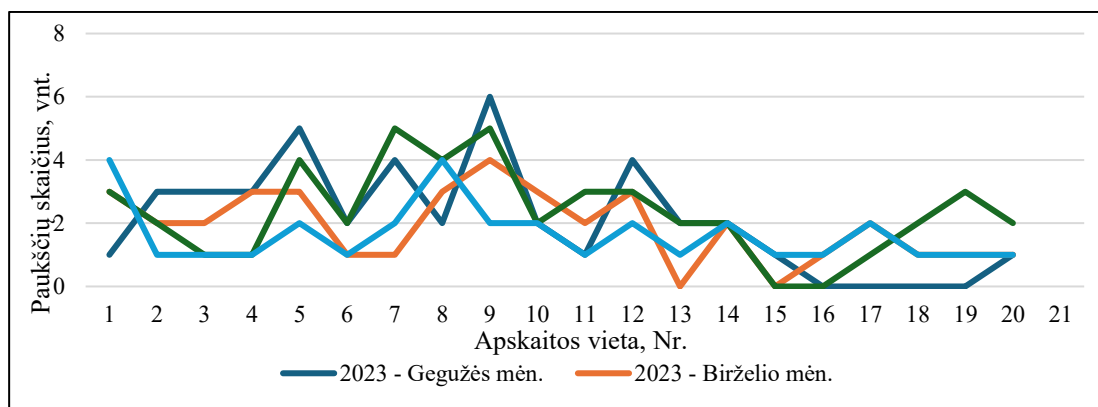
Sumedžiojamųjų slankų duomenys gauti iš medžiojamųjų gyvūnų išteklių panaudojimo ataskaitos, kuri gauta iš VĮ VMU Šilutės regioninio padalinio.

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Slankų apskaitos dinamika yra svarbus rodiklis, leidžiantis įvertinti populiacijos gausos kitimą ir medžioklės poveikį skirtingose teritorijose skirtingais laikotarpiais.

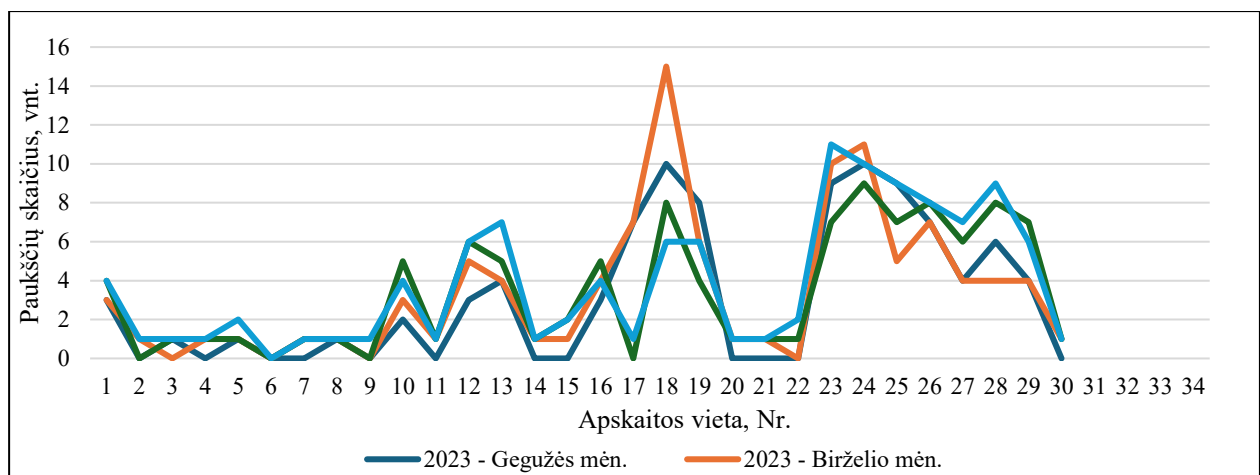
Grafikuose pavaizduotas stebėtų slankų skaičiaus pokytis dviejose vietovėse – Tulkiaragės MMPV (žr. 4 pav.) ir Kintų–Svencelės PMPV (žr. 5 pav.) 2023–2024 m. laikotarpiu. Reikia atkreipti dėmesį į tai, kad Tulkiaragės PMPV paukščių medžioklė negalima.

Tulkiaragės MMPV 2023 m. apskaitos metu buvo suskaičiuota 80 vnt. slankų. 2024 m. užfiksuotas toks pat slankų skaičius – 80 vnt. Rezultatai rodo, populiacija yra stabili ir nekintanti (žr. 4 pav.)

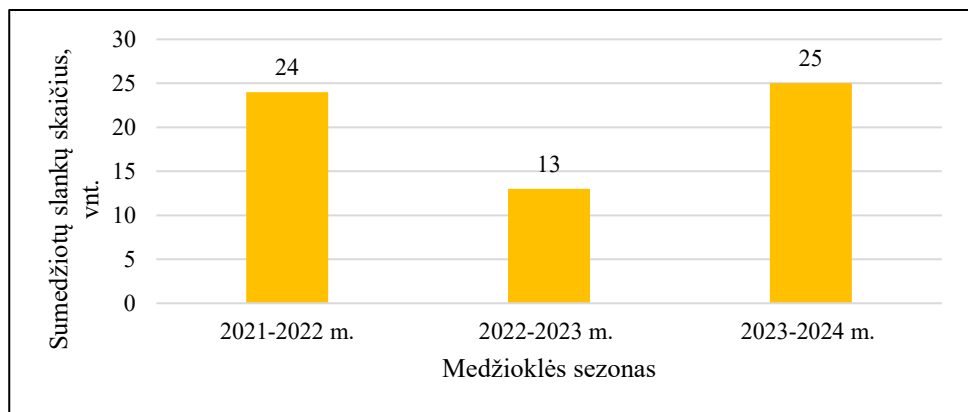
4 pav. Slankų populiacijos gausos pokyčiai Tulkiaragės MMPV tose pačiose apskaitos vietose skirtingais laikotarpiais

Kintų-Svencelės PMPV 2023 m. apskaitos metu suskaičiuota 195 vnt. slankų. 2024 m. jų skaičius padidėjo iki 217 vnt., o tai parodo, kad slankų populiacija padidėjo 11 proc. (žr. 5 pav.). Tai galėjo lemti sumažėjęs medžioklės intensyvumas, aplinkos sąlygos (maisto ištekliai, klimatinės sąlygos) ar migracijos įtaka, kai daugiau slankų pasilieka šiose vietovėse dėl tinkamų gyvenimo sąlygų. Kadangi populiacijos augimo tendencija Kintų-Svencelės PMPV yra didėjanti, reikėtų atsižvelgti į galimus ekologinius ir antropogeninius veiksnius, turinčius įtakos šiam augimui, bei apsvarstyti tolesnes stebėjimo priemones.

5 pav. Slankų populiacijos gausos pokyčiai Kintų-Svencelės PMPV tose pačiose apskaitos vietose skirtingais laikotarpiais

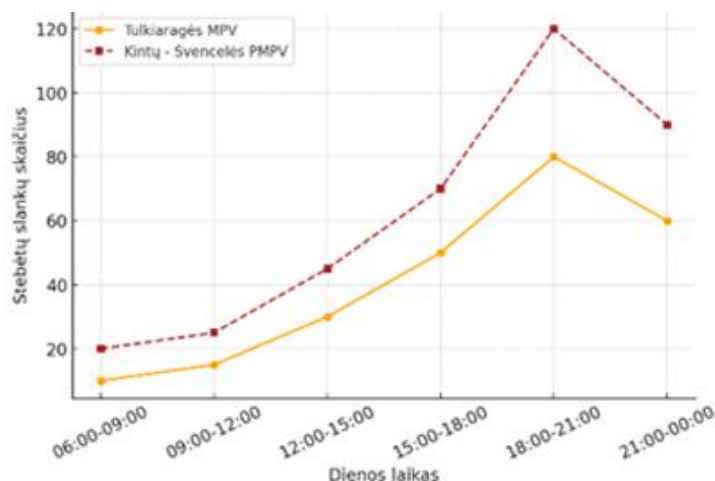
Slankų populiacijos stebėsenos duomenys leidžia įvertinti rūšies gausos pokyčius per tam tikrą laikotarpį bei nustatyti galimus aplinkos ar antropogeninius veiksnių poveikius. Kintų-Svencelės PMPV 3 metų laikotarpiu buvo sumedžiotas skirtingas slankų skaičius. 2022–2023 m. medžioklės sezono metu buvo sumedžiota mažiausiai (13 vnt.), o tuo tarpu 2021–2022 m. ir 2023–2024 m. laikotarpiais daugiausiai – nuo 24 iki 25 slankų (žr. 6 pav.). Spėjama, kad 2022–2023 m. laikotarpiu slankų sumedžiota mažiau, nes prasidėjo kariniai veiksmai tarp Ukrainos ir Rusijos valstybių. Kadangi užsienio medžiotojai baimindamiesi karo neatvyko medžioti ir jų aktyvumas buvo sumažėjęs 2–3 kartus. 2023–2024 m. buvo sumedžiota daugiausiai slankų, tai rodo, kad medžiotojų aktyvumas vėl padidėjo.

6 pav. Kintų-Svencelės PMPV sumedžiotos slankos skirtingais medžioklės sezonais

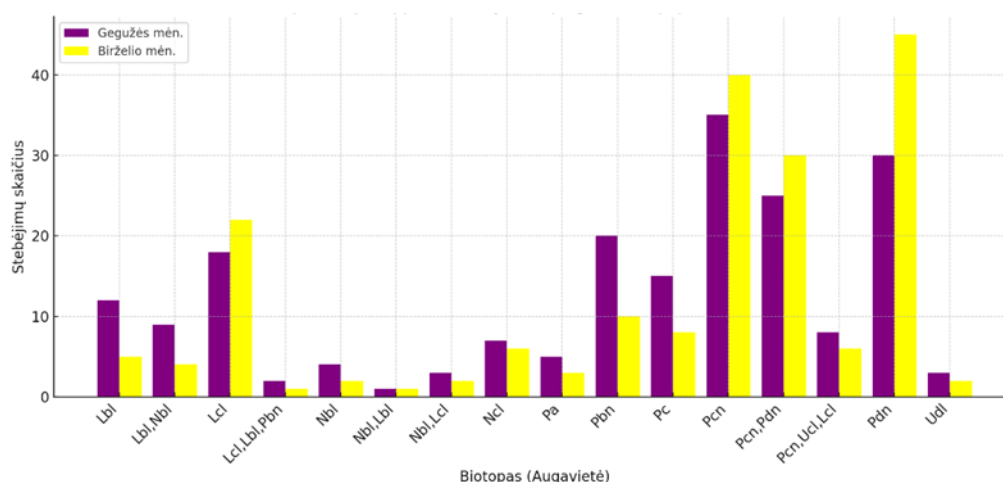
Yra žinoma, kad paukščių aktyvumas priklauso nuo paros laiko, nes skirtingu dienos metu jie gali ieškoti maisto, ilsėtis ar užsiimti teritorijos gynyba, o daugelis rūšių yra aktyviausios anksti ryte ir vakare, kai oro sąlygos yra palankesnės ir sumažėja plėšrūnų keliamas pavojus. Tyrimo metu mažiausias slankų aktyvumas užfiksuotas ryte (06:00–09:00 val.) – tiek Tulkiaragės MMPV, tiek Kintų–Svencelės PMPV vietovėse. Didžiausias aktyvumas fiksuotas vakare nuo 18:00–21:00 val. (žr. 7 pav.) Kita vertus, Kintų–Svencelės PMPV slankų aktyvumas yra ryškiai didesnis negu Tulkiaragės MMPV.

Kintų–Svencelės PMPV vietovėje stebėta daugiau slankų nei Tulkiaragės MMPV visais paros laikotarpiais. Vakarinis aktyvumas Kintų–Svencelės PMPV yra žymiai intensyvesnis – aktyvių individų aptikta daugiau nei 120, kai tuo tarpu Tulkiaragėje tik kiek daugiau nei 80. Slankų aktyvumas gali skirtis dėl didesnio maisto kiekio ar drėgnesnių plotų. Mažesnis trikdymas taip pat galėjo lemti didesnį slankų aktyvumą Kintų PMPV.

7 pav. Slankų aktyvumas pagal dienos laiką

Daugiausiai slankų buvo aptikta drėgnuose biotopuose, t. y. slankos dažniausiai renkasi drėgnas vietas, kuriose gausu maisto ir tinkamų slėptuvių, pavyzdžiui, pelkėtose vietovėse, drėgnuose miškuose, pamiškėse. Analizuojant gautus duomenis matyti, kad daugiausiai slankų 2023–2024 m. gegužės ir birželio mėnesiais aptikta Lcl, Pbn, Pcn, Pdn augavietėse (žr. 8 pav.) Tyrimo metu pastebėta, kad slankų koncentracija buvo didesnė kirtavietėse ir miško plotuose, kurie buvo arčiau palaukių ar derlingesnių pievų. Tai galėjo lemti tai, kad pievose ir palaukėse yra gausiau maisto.

8 pav. Slankų pasiskirstymas pagal biotopą (augavietę) 2023–2024 m.

Rečiau slankos renkasi sausus biotopus, tokius kaip lapuočiai miškai, pievos. Užpelkėjusiuose lapuočių miškuose taip pat slankų aptinkama mažiau, kas gali reikšti, kad šie miškai nėra optimalūs slankoms dėl mažesnio maisto kiekio.

Birželio mėnesį stebėjimų skaičius ženkliai išaugo, ypač pelkėtuose biotopuose. Tai gali būti susiję su intensyvesne migracija arba veisimosi laikotarpiu. Gegužės mėnesį slankų buvo aptikta mažiau, tačiau vis tiek matomos aiškios koncentracijos drėgnuose ir mišriuose vietovėse.

Išvados

1. Slankų populiacija Tulkiaragės MMPV 2023–2024 m. nepakito ir išliko stabili – aptikta 80 vnt. slankų. Tuo tarpu Kintų–Svencelės PMPV slankų populiacija padidėjo nuo 195 vnt. iki 217 vnt. Tai galėjo lemti sumažėjęs medžioklės

intensyvumas, aplinkos sąlygos (maisto ištekliai, klimatinės sąlygos) ar migracijos įtaka, kai daugiau slankų pasiliko šioje vietovėje dėl tinkamesnių gyvenimo sąlygų.

2. Pagal sumedžiojimo duomenis matyti, kad slankų medžioklė nėra intensyvi ir nėra grėsmės jų populiacijai. 2021–2022 m. ir 2023–2024 m. laikotarpiu sumedžiota po 24–25 vnt. slankų, o 2022–2023 m. medžioklės sezono metu buvo sumedžiota tik 13 vnt. Spėjama, kad slankų medžioklės apimtys šiuo laikotarpiu sumažėjo, nes prasidėjo kariniai veiksmai tarp Ukrainos ir Rusijos valstybių ir mažiau užsieniečių atvyko į Lietuvą medžioti.

3. Mažiausias slankų aktyvumas abiejose vietovėse fiksuotas ryte nuo 06:00 iki 09:00 val., kai aktyvių slankų buvo tik 10–20 vnt., o didžiausias aktyvumas fiksuotas vakare nuo 18:00 iki 21:00 val. Kintų–Svencelės PMPV aktyvių slankų aptikta daugiau nei 120, kai tuo tarpu Tulkiaragėje tik kiek daugiau nei 80. Nustatyta, kad daugiausia slankų gyvena drėgnuose biotopuose – daugiausia jų aptikta Lcl, Pbn, Pcn, Pdn augavietėse.

Literatūra

1. Aplinkos ministerija. (2025). Besiveisiančių miško paukščių populiacijų gausos stebėsenai skirta Lietuvai adaptuota taškinių apskaitų metodika. Prieiga per internetą: <https://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/Gamtos%20apsauga%20ir%20mi%C5%A1kai/Gamtos%20apsauga/Studijos/Mi%C5%A1ko%20pauk%C5%A1%C4%8Di%C5%B3%20populiacij%C5%B3%20gausos%20steb%C4%97senos%20ta%C5%A1kini%C5%B3%20apskait%C5%B3%20metodika.pdf> (žiūrėta 2025-03-12)
2. Barauskas R., Karlonas M. (2023). Lietuvos paukščiai. Lututė. 288 p.
3. Hirons G., Johnson H. T., (1987). A quantitative analysis of habitat preferences of Woodcock *Scolopax rusticola* in the breeding season. *Ibis*, 129(2), 371-381.
4. Jusys V., Karalius S., Raudonikis L. (2012). Lietuvos paukščių pažinimo vadovas. 112 p.
5. Miške.lt. (2013.) Prieiga per internetą: <https://www.miske.lt/slanka/> (žiūrėta 2025-03-12)
6. Mktauras. (2025). Prieiga per internetą: <https://www.mktauras.lt/slanka-ir-perkuno-ozelis/> (žiūrėta 2025-03-12)
7. Mokslo ir mokymo medžioklės plotų ataskaita. (2019). Prieiga per internetą: <https://zua.vdu.lt/wp-content/uploads/2020/10/Ataskaita-MMMPV-Silutes-r.-uz-2018.pdf> (žiūrėta 2025-03-12)

POPULATION ABUNDANCE AND HUNTING OF THE EURASIAN WOODCOCK

Summary

Eurasian woodcock (*Scolopax rusticola*) is a migratory bird of the family *Scolopacidea*, widely distributed throughout Eurasia. In Lithuania, the woodcock is one of the game birds, but the population dynamics of these birds and the ecological factors influencing them have not yet been studied in detail in Lithuania. The aim of the study was to assess the changes in the population size and the impact of hunting on the population size in the Tulkiaragė training hunting area unit (MMPV) and the Kintai-Svencelė professional hunting area unit (Kintai-Svencelė PMPV). In the period from 2023 to 2024 in the period from May to June, at the counting sites (20 sites in the Tulkiaragė MMPV, 30 sites in the Kintai-Svencelė PMPU), the individuals of woodcocks were counted by the point counting method. The data on hunted woodcocks were obtained from the game resource utilisation report from the Šilutė regional unit of the State Enterprise. The surveys showed that the population of woodcock in the Tulkiaragė MMPV has not decreased over the last two years and has remained the same. In contrast, the population of woodcocks in the Kintai-Svencelė MMPV has increased by 11%. The analysis of the hunting data shows that the hunting of woodcocks is not intensive and there is no threat to their population. The activity of woodcocks varies depending on the time of day, with the lowest activity recorded in the morning and the highest in the evening from 18:00 to 21:00. The majority of woodcocks were found to inhabit wet biotopes, with the highest numbers found in Lcl, Pbn, Pcn, Pdn sites. The study found that the concentration of woodcocks was higher in clear cuts and forest areas that were closer to the understorey or more fertile grasslands. This could be due to the greater availability of food in meadows and glades.

Keywords: Eurasian woodcock, *Scolopax rusticola*, woodcock population abundance, woodcock hunting, woodcock distribution by habitat.